

ROTTERDAM ACADEMY ASSOCIATE DEGREES

Nederlands

Reader

Les 3 en 4 Spelling algemeen

Inhoud

Les 3: spelling algemeen	4
3.1. Tussenklanken.....	4
3.2. Meervoudsvorming	6
3.3. Botsende klinkers	7
3.4. Woorden met een afkorting.....	8
3.5. Lastige woordcombinaties.....	8
3.6. Inwisselbare elementen	9
3.7. Woorden met meer dan één woordaccent	9
 Les 4: spelling algemeen	12
4.1. Diagnostische toets 'Spelling algemeen'	12
4.2. Uitzonderingen bij samenstellingen.....	14
4.3. Aaneenschrijven van telwoorden en breuken.....	15
4.4. Hoofdletters en kleine letters.....	16
4.5. Hoofdletters en punten in afkortingen.....	17
4.6. Bezitsvorm	18

Les 3: spelling algemeen

3.1. Tussenklanken

In het Nederlands kunnen we woorden aan elkaar plakken om nieuwe woorden te vormen.

Een combinatie van twee of meerdere woorden noemen we een *samenstelling*.

tafel + poot = tafelpoot

Je kunt niet altijd alle woorden zomaar aan elkaar plakken. Soms moet je daar een tussenletter of tussenklank voor gebruiken, zoals de -n of de -s.

Of je de -n of -s moet gebruiken, is afhankelijk van de *meervoudsvorm* van het eerste woord van de samenstelling.

Vandaag door @onzetaal geleerd dat eikenprocessierupszalf-voorraadbeheer één woord is.

Doe er je voordeel mee.

13 aug. 19 om 13:40 · Twitter for Android

2 Retweets 36 Vind-ik-leuks

Bron: Twitter

De tussen-n

De algemene regel voor de tussen-n is: ga uit van de meervoudsvorm van het eerste woord van de samenstelling.

1. Meervoud op -en, niet op -es?

Schrijf dan een tussen-n.

krant > kranten + bericht = krantenbericht

bes > bessen + sap = bessensap

2. (Onder andere) meervoud op -es?

Schrijf dan geen tussen-n.

akte > akten, aktes + tas = aktetas

gedachte > gedachten, gedachtes + sprong = gedachtesprong

Uitzonderingen

Er zijn drie uitzonderingen. Zet *nóóit* een tussen-n:

1. ...als het eerste deel van de samenstelling een unieke persoon of zaak is.
Koninginnedag, zonneschijn
2. ...als een bijvoeglijk naamwoord een versterkend eerste deel heeft.
reuzeleuk, beresterk
3. ...als de samenstelling een versteende samenstelling of 'schijnsamenstelling' is:
schattebout, bolleboos

Bijzondere gevallen

Let op de volgende gevallen:

- rodekool (eerste deel is bijvoeglijk naamwoord)
- rijstebrij ('rijst' heeft geen meervoud)
- spinnewiel (eerste deel is een werkwoord)

Afleidingen

Er bestaan ook *afleidingen* met een tussen-n. Een afleiding is een bestaand woord met een achtervoegsel (zoals -loos, -lijk, -heid, -schap-, -achtig, -dom, etc.) en/of voorvoegsel (zoals be-, ge-, her-, ont-, ver-).

geweten (bestaand woord) + loos (achtervoegsel) = gewetenloos

Voor afleidingen gelden de volgende regels:

1. Eindigt het eerste deel op -n, dan schrijf je een -n.
eigen + dom = eigendom
zeggen + schap = zeggenschap
2. Heeft de afleiding het achtervoegsel -lijk of -loos, dan schrijf je een -e ...
woord + loos = woordeloos
waarde + loos = waardeloos
hoop + lijk = hopelijk
3. ... **tenzij** het grondwoord eindigt op -n. Dan schrijf je gewoon een -n.
hersen + loos = hersenloos
open + lijk = openlijk
geweten + loos = gewetenloos

De tussen-s

De algemene regel voor de tussen-s is simpel: schrijf een tussen-s waar je die hoort.
stadsdeel, bedrijfsrestaurant, dorpskern

Is de tussen-s niet goed hoorbaar, bijvoorbeeld omdat het tweede woord met een s-klink begint?
Kijk dan naar vergelijkbare woorden.

stationschef vanwege stationshal, bedrijfszeker vanwege bedrijfsongeval

Geven deze regels geen uitsluitel? Dan zijn beide vormen goed.

Oefening 1

Tussenklanken

Vul de juiste tussenklank in: -n of -s. Het is ook mogelijk dat je geen tussenklank hoeft in te vullen.

1. krante___bericht	21. elle___boog
2. beuke___tak	22. paarde___staart
3. mugge___zifter	23. rente___stand
4. akte___tas	24. rijste___pap
5. geite___wol	25. rode___kool
6. asperge___soep	26. wiege___lied
7. geboorte___golf	27. bulle___bak
8. gedachte___gang	28. rugge___merg
9. harte___lust	29. seconde___lijm
10. honde___weer	30. secretaresse___dag
11. boorde___vol	31. spinne___web
12. hoogte___vrees	32. sparre___boom
13. middenklasse___auto	33. weduwe___pensioen
14. katte___kwaad	34. vorste___dom
15. kerke___raad	35. ape___trots
16. kippe___vel	36. paarde___bloem
17. klasse___leraar	37. padde___stoel
18. krokodille___tranen	38. koste___loos
19. kudde___dier	39. keuze___pakket
20. leeuwe___deel	40. smarte___geld

3.2.Meervoudsvorming

Het meervoud van een zelfstandig naamwoord vorm je door er de meervoudsuitgangen -s, 's, -en of -n achter te schrijven:

- De -s schrijf je er aan vast als dat geen probleem voor de uitspraak oplevert:
sektes, tantes, printers, logés en bureaux.
- Als je een fout bij de uitspraak kunt maken schrijf je 's:
auto's, piano's, alinea's, baby's, jury's en ski's.
- Woorden eindigend op -ik
Je schrijft 2 k's als de klemtoon op *ik* valt:
snikken, blikken, likken en tikken.
Je schrijft 1 k als de klemtoon niet op *ik* valt:
monniken, viezeriken, leeuweriken.
- Woorden eindigend op -ie of -ee
Je schrijft *ën* erbij als de klemtoon op de *ie* of *ee* valt:
feeën, genieën, reeën.
Je schrijft -n en een trema (puntjes) op de -e als de klemtoon er niet op valt:
bacteriën, poriën en oliën.
- Woorden op -f of -s
De *f* wordt meestal een *v* en de *s* vaak een *z*:
kloven, staven, laarzen en kluizen.
Maar: fotografen, parafen en kaarsen

Let op: sommige woorden hebben een Latijns meervoud:

politicus/politici, medicus/medici, medium/media, museum/musea.

Oefening 2

Meervoudsvorming

Zet de onderstaande woorden in het meervoud.

1. illusie	11. luiwammes
2. menu	12. classicus
3. biograaf	13. kroket
4. museum	14. leeuwerik
5. wereldzee	15. tante
6. pony	16. diner
7. harmonie	17. zebra
8. pyjama	18. dictee
9. cao	19. display
10. genie	20. scène

Oefening 3

Meervoudsvorming

Zet de onderstaande woorden in het meervoud.

1. epidemie	7. bureau
2. logé	8. politicus
3. porie	9. idee
4. route	10. cadeau
5. machinerie	11. secretaresse
6. cheque	12. etui

3.3. Botsende klinkers

Bij een samenstelling worden twee of meer woorden die zelfstandig kunnen voorkomen tot één nieuw woord samengevoegd. Samenstellingen worden over het algemeen aaneengeschreven.

Verwarring kan ontstaan wanneer we twee letters die meestal één klinker of tweeklank voorstellen toch afzonderlijk moeten lezen, omdat ze tot twee verschillende lettergrepen behoren. Om te voorkomen dat we de woorden verkeerd lezen of verkeerd uitspreken, gebruiken we een koppelteken of een trema, zoals bij *auto-onderdelen* of *ruïne*.

Hoofregel: schrijf samengestelde woorden zoveel mogelijk aan elkaar.

- Handdoek
- Computermuis
- Muismattenverkoper
- Computermuismattenverkoper
- Tentoonstelling, tentententoonstelling, circustentententoonstelling...

Behalve als je problemen krijgt met de uitspraak:

- *Auto-ongeluk*
- *College-uren*

In samengestelde woorden schrijf je altijd een liggend streepje tussen twee botsende klinkers:
na-apen, zee-eend

Bij klinkerbotsing op andere plaatsen (dus niet tussen de samenstellende delen) zet je een trema:

be + eindigen = beëindigen

Schrijf een Grieks of Latijns voorvoegsel (zoals co-, de-, loco-, pseudo-, quasi-, re-, semi-, vice-) aan het woord vast:

coauteur, relocatie.

Maar:

- Bij botsende klinkers zet je een streepje:
co-existentie, re-integratie
Je behandelt het woord dus als een samenstelling
- Zet een trema in 'ondeelbare' woorden:
coördinatie, reëel.
Reden: het is niet *co + ordinatie*, *re + eel*

Oefening 4

Botsende klinkers

Omcirkel of onderstreep de woorden die volgens jou fout geschreven zijn.

1. anti-autoritair	20. giro-overschrijving
2. anti-oproerpolitie	21. groei-economie
3. autoalarm	22. gummi-jas
4. auto-export	23. massa-executie
5. auto-uitlaat	24. milieu-effect
6. bende-oorlog	25. milieu-instituut

7. benzine-accijns	26. milieuonvriendelijk
8. bijna-akkoord	27. milieu-uitgaven
9. bureauagenda	28. minijurk
10. cameraopstelling	29. netto-inkomen
11. choleraepidemie	30. politie-inval
12. coauteur	31. programma-interface
13. coöperatie	32. revalidatie-unit
14. co-ouderschap	33. cadeauabonnement
15. deïnstalleren	34. risico-inventarisatie
16. diploma-uitreiking	35. ski-uitrusting
17. evaluatie-onderzoek	36. semiautomatisch
18. contraindicatie	37. sproei-installatie
19. gereïntegreerd	38. tosti-ijzer

3.4. Woorden met een afkorting

Samenstellingen met een afkorting erin krijgen een streepje:

pc-gebruiker, tv-programma, plasma-tv, plasma-tv-scherm

Afkortingen die je niet letter voor letter uitspreekt, noemen we letterwoorden. Je schrijft de samenstelling met de afkorting dan aan elkaar:

latrelatie, vipruimte, arbozorg, pincode, ledlamp

Voor afleidingen van afkortingen (zoals meervoudsvormen of werkwoordvervoegingen) gelden weer andere regels:

1. Gebruik een streepje tussen afkorting en een voorvoegsel (zoals ge-, be-, ver-):
ge-sms
2. Gebruik een apostrof tussen een afkorting en een achtervoegsel (zoals 's of 'tje):
sms'je, tv'tjes, pc's
3. Een combinatie van een streepje en een apostrof kan ook voorkomen:
ge-sms't, plasma-tv's

Afkortingen met een losse letter, een cijfer of een symbool, schrijf je met een streepje:

T-shirt, 20-jarige, vitamine C-pillen, 3D-tekening, &-teken, LHBT+-gemeenschap

3.5. Lastige woordcombinaties

Sommige vaste woordcombinaties schrijf je los:

1. Meerledige namen
Eerste Kamer, Nieuw Vennep, Groene Kruis
2. Een woordgroep met een cijfer aan het begin
25 december, 100 euro
3. Een woord met een cijfer of een letter erna
top 2000, vitamine C

Ook een spatie heeft een functie.
Vergelijk "Mijn bouwbedrijf" en
"Mijnbouwbedrijf". @OnzeTaal

23 jul. 19 om 09:14 · [Twitter Web Client](#)

2 Retweets 11 Vind-ik-leuks

Bron: Twitter

Bij samenstellingen van deze vaste woordcombinaties, moet je goed kijken hoe en waar je deze woorden aan elkaar schrijft.

1. Meerledige namen: aan elkaar
Tweede Kamer + lid = Tweede Kamerlid
New Orleans + muziek = New Orleansmuziek
Rode Kruis + medewerker = Rode Kruismedewerker
2. Een woordgroep met een cijfer aan het begin: aan elkaar
1 april + grap = 1 aprilgrap
50 euro + biljet = 50 eurobiljet
3. Een woord met een cijfer of een letter erin: met een streepje
top 100 + hits = top 100-hits
hepatitis B + patiënt = hepatitis B-patiënt

3.6. Inwisselbare elementen

We gebruiken een koppelteken tussen gelijkwaardige delen in een samenstelling. Een luitenant die tegelijk kolonel is, kunnen we een luitenant-kolonel noemen. Gelijkwaardige zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden die we op deze manier aan elkaar koppelen, krijgen een koppelteken:

- gin-tonic
- café-restaurant
- zwart-wit

Bij samenstellingen van deze inwisselbare elementen, moet je goed kijken hoe en waar je deze woorden aan elkaar schrijft:

- gin-tonicglas
- café-restaurantkleding
- zwart-witfoto

3.7. Woorden met meer dan één woordaccent

Er zijn woordgroepen die we met meer dan één woordaccent uitspreken. Die schrijven we niet aan elkaar vast. Bijvoorbeeld: door middel van. In de woorden *door middel van* leggen we drie accenten: op de -oo van *door*, op de -i van *middel* en op de -a van *van*.

- door middel van
- in verband met
- in stand houden
- ter zake
- tot stand komen
- voor zover

Oefening 5

Aan elkaar, los of met een streepje of nog anders?

Samengestelde woorden en afleidingen schrijf je soms aan elkaar, soms los en soms met een streepje. In bepaalde gevallen is weer een trema nodig om aan te geven hoe het woord in elkaar zit. Maak hieronder de juiste keuze.

1 a. beurs koersen pagina b. beurskoersen pagina c. beurskoersenpagina	10 a. Sri-Lankaans b. Srilankaans c. Sri Lankaans
2 a. rekeningrijden b. rekening-rijden c. rekening rijden	11 a. minijurk b. mini-jurk c. mini jurk
3 a. bruine bonen soep b. bruine bonensoep c. bruinebonensoep	12 a. sociaal-democratisch b. sociaaldemocratisch c. sociaal democratisch
4 a. onroerende zaakbelasting b. onroerendezaakbelasting c. onroerende-zaakbelasting	13 a. 1 aprilgrap b. 1-aprilgrap c. 1 april grap
5 a. Rolexhorloge b. Rolex horloge c. Rolex-horloge	14 a. freelance medewerker b. freelancemedewerker c. freelance-medewerker
6 a. woon werkverkeer b. woon-werkverkeer c. woonwerkverkeer	15 a. top 10-boek b. top 10 boek c. top-10-boek
7 a. telefoniste-receptioniste b. telefoniste receptioniste c. telefonistereceptioniste	16 a. Jan des Bouvriebank b. Jan des Bouvrie-bank c. Jan des Bouvrie bank
8 a. Eerste Kamer lid b. Eerste Kamerlid c. Eerste-Kamerlid	17 a. vicepremier b. vice-premier c. vice premier
9 a. locoburgemeester b. loco-burgemeester c. loco burgemeester	18 a. re-integratie b. reintegratie c. reïntegratie

Oefening 6

Aan elkaar, los, met een streepje, een trema of een apostrof

1. a. PvdA-er
b. PvdA er
c. PvdA'er	12. a. gsmetje
b. gsm-etje
c. gsm'etje
2. a. bij nader inzien
b. bijnaderinzien
c. bij-nader-inzien	13. a. audio cd
b. audio'cd
c. audio-cd
3. a. naäpen
b. na apen
c. na-apen	14. a. hotel-restaurant
b. hotel restaurant
c. hotelrestaurant
4. a. 55+'er
b. 55+er
c. 55+-er	15. a. Middellandsezeegebied
b. Middellandse Zeegebied
c. Middellandse Zee gebied
5. a. businessplan
b. business-plan
c. business plan	16. a. amfibieën
b. amfibiën
c. amfibien
6. a. fiets verhuur
b. fiets-verhuur
c. fietsverhuur	17. a. Douwe Egbertskoffie
b. Douwe Egberts koffie
c. Douwe-Egbertskoffie
7. a. zaterdag-avond
b. zaterdagavond
c. zaterdag avond	18. a. goede doelen keurmerk
b. goede-doelen-keurmerk
c. goededoelenkeurmerk
8. a. van jongs af aan
b. van-jongs-af-aan
c. vanjongsafaan	19. a. hepatitis B vaccinatie
b. hepatitis B-vaccinatie
c. hepatitis-B vaccinatie
9. a. groei economie
b. groeieconomie
c. groei-economie	20. a. hbo denk niveau
b. hbo denkniveau
c. hbo-denkniveau
10. a. camera-opstelling
b. cameraopstelling
c. camera opstelling	21. a. 06'nummer
b. 06 nummer
c. 06-nummer
11. a. winwinsituatie
b. win-winsituatie
c. win win situatie	22. a. ski uitrusting
b. skiuitrusting
c. ski-uitrusting

Les 4: spelling algemeen

4.1. Diagnostische toets 'Spelling algemeen'

Met deze oefening kun je nagaan of je de stof van de vorige les voldoende hebt begrepen. Kies steeds het goede antwoord (a of b).

Opdracht 1 (items 1 t/m 5)

De tussen-n

1.
a. berensterk
b. beresterk	4.
a. artsepost
a. artsenpost
2.
a. bolleboos
b. bollenboos	5.
a. gedachtegang
a. gedachtengang
3.
a. pannenkoek
b. pannekoek	

Opdracht 2 (items 6 t/m 10)

Meervouden

6.
a. musea
b. museums	9.
a. haviken
b. havikken
7.
a. cafees
b. cafés	10.
a. harmoniën
b. harmonieën
8.
a. baby's
b. babies	

Opdracht 3 (items 11 t/m 20)

Aan elkaar, los, streepje, trema of apostrof

11.
a. ADHD medicatie
b. ADHD-medicatie	14.
a. zwart-witfoto
b. zwartwitfoto
12.
a. coöperatie
b. co-operatie	15.
a. student-assistent
b. studentassistent
13.
a. aan de hand van
b. aande handvan	16.
a. hbo-er
b. hbo'er

17.

- a. account manager
- b. accountmanager

18.

- a. het Europees Parlement
- b. het Europees-parlement

19.

- a. 1-aprilgrap
- b. 1 aprilgrap

20.

- a. thema-avond
- b. thema avond

Einde diagnostische toets

4.2. Uitzonderingen bij samenstellingen

Je hebt al geleerd dat je samenstellingen zo veel mogelijk aan elkaar schrijft (paragraaf 3.1: bureaustoel), dat je soms een streepje (of *koppelteken*) moet gebruiken (paragrafen 3.3, 3.4 en 3.6: auto-onderdeel, zwart-witfilm, 3D-printer) en dat je sommige vaste woordcombinaties juist los van elkaar schrijft (paragraaf 3.5 en 3.7: Eerste Kamer, door middel van).

In deze paragraaf lees je meer over een aantal uitzonderingen bij samenstellingen.

1. Wanneer het eerste deel (linkerdeel) van de samenstelling de betekenis heeft van 'voormalig', dan gebruik je een streepje: *niet-*, *non-*, *bijna-*, *ex-*, *oud-*.
niet-gelovig, non-actief, bijna-crisis, ex-vriend, oud-voorzitter
Let op: Afleidingen die gevormd worden met on- krijgen geen koppelteken. Vergelijk bijvoorbeeld *niet-officieel* en *onofficieel*, *niet-begroeid* en *onbegroeid*.
2. In samenstellingen met als bijzondere voorbepaling een woord waarmee een (werk)verhouding van personen wordt uitgedrukt, gebruiken we ook een streepje: *aspirant-*, *adjunct-*, *substituut-*, *chef-*, *kandidaat-*, *interim-*, *stagiair-*, *leerling-*, *assistent-*, *collega-* en *meester-*.
adjunct-commissaris, aspirant-arts, chef-hervormer, kandidaat-lid, interim-premier, stagiair-officier, substituut-griffier, collega-boer, leerling-kok, meester-architect
3. In samenstellingen met een persoonlijk voornaamwoord in zelfnoemfunctie gebruiken we een streepje. Het gaat om gevallen waarin het persoonlijk voornaamwoord zichzelf noemt.
ik-roman, wij-gevoel en het-woord

Oefening 1

Uitzonderingen bij samenstellingen

1. a. exvrouw b. ex-vrouw c. ex vrouw	4. a. adjunct-directeur b. adjunctdirecteur c. adjunct directeur
2. a. kandidaat-scheidsrechter b. kandidaat scheidsrechter c. kandidaatscheidsrechter	5. a. non-actief b. non actief c. nonactief
3. a. oud leden b. oudleden c. oud-leden	6. a. ongeschikt b. on-geschikt c. on geschikt
7. a. meesterbrein b. meester brein c. meester-brein	9. a. oudtante b. oud tante c. oud-tante
8. a. chefkok b. chef-kok c. chef kok	10 a. ik-vorm b. ikvorm c. ik vorm

4.3.Aaneenschrijven van telwoorden en breuken

De delen van een telwoord worden aan elkaar geschreven, met een spatie na het woord duizend. De woorden miljoen, miljard, biljoen en hoger worden los geschreven.

drieëndertig	drieduizend
driehonderddertig	drieduizend driehonderd
achttienhonderd	drie miljoen
drieëntwintighonderd	drieëndertig miljoen

De teller en de noemer van een breuk worden als woordgroep los geschreven.

twee derde van de bevolking
een zesde van deze taart

Uitzondering: driekwart

In een samenstelling worden teller en noemer aan elkaar geschreven.

een tweederdemeerderheid
een vijfachtstemaat

Oefening 2

Aaneenschrijven van telwoorden en breuken

Kies de juiste schrijfwijze van het uitschrijven van getallen.

1. 70.300 a. zeventig duizend driehonderd b. zeventigduizend driehonderd c. zeventigduizend driehonderd	5. $\frac{6}{8}$ a. zesachtste b. zes-achtste c. zes achtste
2. 5.630 a. vijfduizend zeshonderd dertig b. vijfduizendzeshonderddertig c. vijfduizend zeshonderddertig	6. 56 zes en vijftig zesenvijftig zes-en-vijftig
3. $\frac{2}{3}$ a. tweederde b. twee derde c. twee-derde	7. 93 drieënnegentig drie en negentig drie-en-negentig
4. 200.500.000 a. tweehonderd miljoen vijfhonderdduizend b. tweehonderdmiljoen vijfhonderdduizend c. tweehonderdmiljoenvijfhonderdduizend	8. 3.400.600 driemiljoen vierhonderdduizend zeshonderd driemiljoen vierhonderdduizendzeshonderd drie miljoen vierhonderdduizend zeshonderd

4.4. Hoofdletters en kleine letters

Zinnen begint je met een hoofdletter. Ook van andere woorden weet je vaak wel wanneer je ze met een hoofdletter schrijft, zoals je eigen naam, plaatsnamen en bedrijfsnamen. Er zijn nog veel meer regels over het gebruik van hoofdletters en kleine letters. In onderstaande tabel zijn de meest voorkomende regels opgenomen. Soms zijn er ook samenstellingen opgenomen in de voorbeelden.

Met hoofdletters		Met kleine letters	
Voor- en achternamen	<i>Theo Jansen mevrouw Ana Blom mevrouw Van der Stap de heer De Jong (maar: G. de Jong) Van Goghtentoonstelling Rolling Stonesalbum</i>	Functieaanduidingen en titels	<i>applicatiebeheerder manager minister (maar in aanhef van brieven en in aansprekingen: De Minister van ...)</i>
Namen van heilige personen	<i>Majesteit Allah God (maar: een god)</i>	Samenstelling met de naam van een uitvinder of ontdekker	<i>röntgenstralen downsyndroom</i>
Merkenamen; merkenamen, producten en creaties vernoemd naar een persoon	<i>Coca-Cola Fantafles Ferrari een Fokker</i>	Afleidingen van persoonsnamen	<i>victoriaans marxisme montignaccen</i>
Bedrijven, instellingen, organisaties	<i>Tweede Kamer Hogeschool Rotterdam Rotterdam Academy (maar: het gemeentehuis)</i>	Academische titels	<i>prof. dr. drs. (maar: MA, BA, MSc, Phd)</i>
Windstreken als geografisch, economisch of politiek gebied	<i>het rijke Westen het verre Oosten Zuid-Frankrijk</i>	Windstreken	<i>noord oost zuidwesten</i>
Boeken, film, theaterproducties, etc.	<i>Het verdriet van België Blauwe Maandagen Koran (maar: een koran)</i>	Woorden waarin de gedachte aan de eigen naam is vergeten	<i>barbiepop jip-en-janneketaal gideonsbende</i>
Landen, plaatsen, straten	<i>Nederland Rotterdam Burgemeester 's Jacobplein Frankrijkbezoek</i>	Maatschappelijke, religieuze en politieke stromingen	<i>christendom islam socialisme</i>
Hemellichamen	<i>Jupiter Pluto (maar: zon, maan, aarde)</i>	Tijdperken	<i>jura renaissance</i>
Historische gebeurtenissen	<i>Eerste Wereldoorlog Tachtigjarige Oorlog Golfoorlog</i>	Dagen, maanden, seizoenen en andere tijdsaanduidingen	<i>maandag mei winter</i>
Feestdagen	<i>Tweede Paasdag Suikerfeest Kerstmis (maar: kerst, paasei, nieuwjaarsdag)</i>	Aanhangers van een geloof	<i>jood moslim christen</i>
Talen	<i>Nederlands Duits Engels</i>	Zelfstandige naamwoorden die aan het Duits zijn ontleend	<i>umlaut schnaps übermensch (maar bij eigennamen: Endlösung, Wehrmacht)</i>
Bevolkingsgroepen	<i>Nederlanders Duitsers Amerikanen</i>	Overkoepelende termen voor etnische groepen	<i>zigeuners bedoeïenen</i>

4.5. Hoofdletters en punten in afkortingen

Ook in afkortingen zijn er regels voor het gebruik van hoofdletters en kleine letters:

- Neem hoofdletters over uit de hoofdwoorden (*PvdA*).
- Ingeburgerde afkortingen verliezen hun hoofdletters (*btw, cao, hiv*).
- In een afkorting die nog 'vreemdta'lig' aanvoelt, blijven hoofdletters staan (*ADSL*).
- Als je afkortingen uitspreekt als volledige woorden, schrijf je punten (*m.u.v.*).
- Spreek je de afkorting letter voor letter uit (*pc*) of als een woord (*aids*), dan geen punten.

Oefening 3

Hoofdletter of kleine letter

Kies de juiste schrijfwijze.

1	a. victoriaans b. Victoriaans	13	a. het zuiden van Frankrijk b. het Zuiden van Frankrijk
2	a. een vroege vermeer b. een vroege Vermeer	14	a. Amsterdam-Zuid b. Amsterdam-zuid
3	a. een Beatlesplaat b. een beatlesplaat	15	a. het Oosten vraagt meer hulp van het Westen b. het oosten vraagt meer hulp van het westen
4	a. montessorionderwijs b. Montessorionderwijs	16	a. de koran b. de Koran
5	a. het Nederlands b. het nederlands	17	a. Jupiter b. jupiter
6	a. het Offerfeest b. het offerfeest	18	a. een christen b. een Christen
7	a. sonjabakkeren b. Sonjabakkeren	19	a. Kerst b. kerst
8.	a. het Kubisme b. het kubisme	20	a. de anjerrevolutie b. de Anjerrevolutie
9	a. downsyndroom b. Downsyndroom	21	a. de Hoge Raad b. de hoge raad
10	a. Moederdag b. moederdag	22	a. het Rotterdams gerechtshof b. het Rotterdams Gerechtshof
11	a. een Dieselbroek b. een dieselbroek	23	a. een umlaut b. een Umlaut
12	a. een Dieselauto b. een dieselauto	24	a. de middeleeuwen b. de Middeleeuwen

25	a. het New Yorks b. het new yorks	27	a. 100 gram parmaham b. 100 gram Parmaham
26	a. een Indiaan b. een indiaan	28	a. het Mesolithicum b. het mesolithicum

4.6. Bezitsvorm

Een bezitsvorm maak je doorgaans door een 's' toe te voegen aan een zelfstandig naamwoord. Dat kun je doen bij bepaalde soortnamen die naar personen verwijzen (mijn broers auto) en bij eigennamen (Joost Zwagermans laatste boek).

- Je schrijft de bezits-s vast aan het grondwoord, tenzij dat eindigt op een lange klinker of een sisklank:
Judiths huis, Mohammeds telefoon en Eriks fiets.
- Als het grondwoord eindigt op een lange klinker die je met één letterteken zonder accent schrijft, gebruik je een apostrof:
Anna's computer, Ali's winkel en Eva's pen.
- Als het grondwoord eindigt op een sisklank, schrijf je alleen een apostrof:
Beatrix' kasteel, Lies' beker en Aziz' jas.

Oefening 4

Bezitsvorm

Kies de juiste schrijfwijze van de bezitsvorm.

1. Het boek van Piet a. Piets boek b. Piet's boek	6. De sleutel van René a. Renés sleutel b. René's sleutel
2. De tas van Anna a. Annas tas b. Anna's tas	7. De waterkoker van Asha a. Asha's waterkoker b. Ashas waterkoker
3. De fiets van Shanti a. Shanti's fiets b. Shantis fiets	8. De prullenbak van Eeke a. Eekes prullenbak b. Eeke's prullenbak
4. Het tentamen van Brendon a. Brendons tentamen b. Brendon's tentamen	9. De perforator van Rebecca a. Rebeccas perforator b. Rebecca's perforator
5. De plant van Agnes a. Agnes's plant b. Agnes' plant	10. De gieter van Klaas a. Klaas gieter b. Klaas' gieter

Oefening 5

Extra oefening: aan elkaar of los

Kies de juiste schrijfwijze: aan elkaar, los, met een streepje, een trema of een apostrof.

1. a. bedrijven terrein b. bedrijventerrein c. bedrijven-terrein	13. a. zevenhonderd dertien b. zevenhonderddertien c. zevenhonderd-dertien
2. a. Volkskrantlezer b. Volkskrant lezer c. Volkskrant-lezer	14. a. onder curatele stellen b. onder curatelestellen c. ondercuratelestellen
3. a. arbo omstandigheden b. arboomstandigheden c. arbo-omstandigheden	15. a. niet-roker b. nietroker c. niet roker
4. a. risicoinventarisatie b. risico inventarisatie c. risico-inventarisatie	16. a. mbo-opleiding b. mbo'opleiding c. mbo opleiding
5. a. prijskwaliteitverhouding b. prijs-kwaliteitverhouding c. prijs kwaliteitverhouding	17. a. grote steden beleid b. grote stedenbeleid c. grotestedenbeleid
6. a. CDA-lid b. CDA lid c. CDA'lid	18. a. drie en dertig b. drieëndertig c. drie-endertig
7. a. moza-iek b. mozaiek c. mozaïek	19. a. mijn broers telefoon b. mijn broer's telefoon c. mijn broers' telefoon
8. a. expresident b. ex-president c. ex'president	20. a. dvd-tje b. dvdtje c. dvd'tje
9. a. hbo-er b. hboër c. hbo'er	21. a. coördinator b. co-ordinator c. coordinator
10. a. antirookcampagne b. anti-rookcampagne c. anti rookcampagne	22. a. pro-actief b. proactief c. pro actief
11. a. in dienst treding b. in diensttreding c. indiensttreding	23. a. Tweedekamervoorzitter b. Tweede Kamervoorzitter c. Tweede-Kamervoorzitter
12. a. Zuidhollander b. Zuid Hollander c. Zuid-Hollander	24. a. A4'papier b. A4-papier c. A4 papier

Oefening 6

Extra oefening: tussen-n

Vul waar nodig een tussen-n in.

1. benzine__pomp	18. zorg__lijk
2. hope__loos	19. hoge__school
3. denne__boom	20. rode__hond
4. koeke__pan	21. tomate__soep
5. tarwe__brood	22. rede__lijk
6. secretaresse__dag	23. gemeente__huis
7. mane__schijn	24. bere__vel
8. horloge__maker	25. groente__soep
9. mense__hand	26. zake __reis
10. messe_ rek	27. gevare__geld
11. gedachte__spinsel	28. zonne__bril
12. helle__vuur	29. liege__beest
13. gedaante_ wisseling	30. note__kraker
14. bruide__gom	31. karne__melk
15. miljoene__nota	32. pape__gaai
16. brieve__bus	33. ape__kool
17. witte__brood	34. steke__blind

Oefening 7

Extra oefening: meervoudsvorming

Zet de onderstaande woorden in het meervoud.

1. academicus	19. datum
2. melodie	20. explosie
3. café	21. theorie
4. perzik	22. technicus
5. Paus	23. tarief
6. functionaris	24. spray
7. lyceum	25. secretaris
8. introducee	26. portefeuille
9. stad	27. niveau
10. knie	28. diploma
11. filosoof	29. categorie
12. musicus	30. alibi
13. stommerik	31. vitamine
14. coupé	32. taboe
15. hobby	33. virus
16. bedrijf	34. kolonie
17. paraplu	35. garage
18. douche	36. choreograaf